Nr. 89. Neue Jüdische Zeitung. III. Jahrgang.

נייע ייִדישע צייטונג

דיא „נייע ייִדישע צייטונג“
ערשיינט יעדן
מאָנטאג
אונד דאָנערסטאג.

פּרענומעראַציאָנס־פּרייז:
גאַנצ־יאָהריג 7 פל. — קר.
האַלבּיאָהריג 3 „ 50 „
פיערטעליאָהריג 1 „ 75 „

דיא רעדאַקציאָן
אונד אַדמיניסטראַציאָן
בעפינדעט זיך
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואָהין אויך דיא פּרענומעראַציאָנס
געלדער צו זענדען זינד.

אינזעראַטע
ווערדען בּיללינסט בּערעכנעט.

ב״ה בודאפעסט כט תמוז. Budapest, Freitag 3. August 1883. שנת תרמ״ג לפ״ק.

דיא פערטהיידיגונגסרעדע אָטוואָש׳ס.

דיא רעדע דעם בערידהמטען פערטהיידיגערס קא־ל אָטוואָש דוירטע פאָללע 7 שטונדען אונד קאָנגטען דיא מאַנעסבלעטטער דיעזע גראָסע רעדע נור שטיקווייזע אים פערלויפ פאָן 2 טאָגען פערעפענטליכען. ווער ברינגען דיא אינטערעסאַנטעסטען שטעללען אוס דיעזער רעדע, אינדעם ווער דאס׳ענינע, וואס שאָן אונזערען לעזערן בעקאַנגט איזט, בעצינגליך דער אונטערזוכונג דער לייכע אונד דיא מעדיציניסשען אבהאנדלונגען וועגלאַסען, דיא רעדע לויטעט פאָלגענדערמאַאסען:

לאָבליכער גערישטסהאָף! האָכוואָהלגעבאָרענער הערר פּרעזידענט! מיט איהרער ערלוביגנים אונד מיינער אַסטליכען פּפליכט געטרייא, ווערדע איך אים אינטערעסע דער בעצייכנעטען אנגעקלאגטען מיינע פערטהיידיגונגסרעדע פאָרטראגען.

מיט מיינער פאָללסטען זעלעלענקראַפט ווינשע איך דאהין צו ווירקען, דאס וואס רעטהזעלהאַפטעס אין דיעזער זאַכע איזט, אויפגעדעקט, וואס אונוואָהרעס אויפטויכטע, אינס ריינע געבראַכט ווערדע, אונד ווער אונשולדיג זיך היער בעפינדעט, נכט לעגגער ליידע. בעפאָר איך יעדאָך מיינע אויפהרונגען בעגינגע, מוס איך דענגאָך אויף איינינע איינערונגען דעם הערן פּרייוואַטקלעגערס רעפלעקטירען.

דיעזער מאַכטע נעמליך דער פערטהיידיגונג דען פאָרוואורף, דאס זיא דיא ציינען סעקירט האבע, נאַמענטליך דאס דיעס בעצינגליך דער בעלאַסטענדען ציינען דער פאָלל געוועזען ווערע. איך דענקע, דיעזער פאָרוואורף איזט איין אונבערעכטיגטער, דא דער פערטהיידיגונג דאס רעכט געזעטצליך צוסטעהט. אן דיא ציינען, אָב בעלאַסטענד אדער עגטלאַסטענד, פראגען צו שטעללען: דער פאָרוואורף איזט איין אונגערעכטער, נאך מיינער איבערצייגונג וואר קיינע איינצינע פראגע געשטעללט, וועלכע איינע סעקאַטור ענטהעלט.

אים איבריגען איסערטע היער דער פּרייוואַטקלעגער נעגען איינע גאַנצע קאָנפעססיאָן וועלכע וויסטע געפהלע, וועלכע עטוואס שווערינערער נאַטור זינד אלס יענעס פערהאר, וועלכעס איינינע מיטנטען וועדרטע, אונד איך בעטערקע היער אונטער איינעס אויך, דאס דיעזע אנגעקלאגטען זייט מעהר אלס איינעס יאהרע, דיא ליידען דעם קערקערס נאך איהרעס גלויבען אונד נאך איהרער איבערצייגונג אונד איך נאך דער מיינונגען גאנץ אונשולדיג ערדולדען. דער זעהר געעהרטע הערר פּרייוואַטקלעגער מאָגע מיר געשטאַטטען אבער אנגעזיכטס וועלכער ליידען קאנן דיא איינינע מיטנטען וועהרענדע פראגענ־שטעללונג, וועלכע דיא פערטהיידיגונג מיט דען ציינען היער פאָרגענאַמטען, קיינעסוועגס איינע סעקאַטור נענאַנטט ווערדען.

איך שפּרעכע, לאָבליכער גערישטסהאָף, נכט פאַם ריטטעללען מאָרדע. דער הערר פּרייוואַטקלעגער בראַכטע פעלעס צום בעוויזיז דאַפיר פאָר, דאס דער ריטטעללע מאָרד עקסקיטירען קאנן; מיינע פערטהיידיגונג־קאָללעגען אונד פרינדע הינגעגען פהרטען בעוויזיז דאַפיר אן, דאס דיעזע אנקלאגע פאָללקאָמטען אוס דער לוטט נעגריפען זייא. איך געשטעהע, דאס איך דיעזע גאנצע ווילדע ריטטעללע געשיכטע פיר איינע אין דער פינסטערנים דער אונזוויסענדען צייט, אונד צוואר פאָר פעלען יאהרהונדערטען אויפגעטויכטע דומטהייט האלטע, וועלכע ביז צו אונזערע טאגע דראגנ, וויא פעלע אנדערע דומטהייטען אונד צו דערען אויסראָטטונג עס קיינעס ריכטערס, נעריכטסהאָפעס אדער גאלגענס, זאָנדערן איינעס דאַרפּ־פאָלקס־שול־לעהרערס בע־דארף. עס בעדארף דער אויפגעקלערטען אונד איהרע פּפליכט געטרייא ערפּיללענדען זעעלזאָרגער, פערנער איינער קליינען רוטהע, איינער קליינען שולפּייטשע, אבער קיינעסוועגס דעס גערעכטעס אונד גאלגענס.

איך האבע וועדער אין מיינער קינדהייט נאך אויך שפּעטער עטוואס פאָן דער עקסטעניע דער בלוטשולד געוואוסט. מיט דער פאַרטשרייטענדען צייט וואוכס איך צום מאַנגע הערען, וואַרד בעאַמטער איינעס קאָמיטאַטס, פיהרטע איין מיהפּאָללעס, בעווענגונגסרייכעס לעבען אונד מוסטע אין דאס אבגעפרדנעטען־הויז גערעטהען, אוס דיא ערסטע קונדע צו פערנעהמען, דאס איינע גאנצע גראָסע רעליגיאָנס־גענאָסענשאַפט דער בלוטשולד אנגעקלאגט ווירד.

דיא הייליגען בכער, וועלכע דיא יידישע רעליגיאָן אלס איהרע הייליגע שריפט אונד אלס דיא גרונדלאגע איהרער זאַטצונגען בעטראַכטעט, מוס־טע אויך איך, איין קינד כריסטליכער עלטערן, לערנען. אונד איך וויס, דאס דיא פּנק בכער מאָזעס, דיא בכער דער דיכטער, קאָניגע אונד פּראָפעטען, זאָוויא דיא אין דיעזען בכערן ניעדערגעלעגטען וויטליך־רעליגיאָזען פּרינציפּען אויך אין דען כריסטליכען שולען געלעהרט אונד זיך ביז אויף דען הייטיגען טאג אלס צוועקמעסיג, נטצליכע מטטעל צור ענטוויקלונג דער מענשענליעבע בעוואהרט האבען. — דער וויסטע האס אלזו, וועלכער נעגען דאס יודענטהום אונד דעסטען הייליגע שריפט זיך זעלבסט אין דיעזעס זאאלע לוסט געמאַכט האט, דער וויסטע האס בערוהט נכט אויף דען געבריכען דער כריסטליכען רעליגיאָן אונד נכט אויף דען טראַדיציאָנען, דענן דער אורשפּרונג אונזערער רעליגיאָן לעגט זיך נאך דען אורשפּרונגען איהרער לעהרער אויף דיא ערבוילכען שריפטען דער פּראָפעטען אונד קאָניגע צוריקפּיהרען. זאָ וויים איך עס, אונד דיעזע מיינע וויסענשאַפט האבען דיא אויספיהרונגען דעס הערן פּרייוואַטקלעגערס אוס מיר נכט געטילגט; דיא בלוטבעשולדיגונג איזט, פאָן איינער אסמע ערצעהלט, איין מערכען; דיא איזט איינפאַכער אבערגלויבע בייא דעס אונגעבילדעטען פאָלק; דאך איזט דיא, פאָן איינעס גע־בילדעטען מענשען פערקנדיגט. נכטס אנדערעס, אלס באַווייליגע פערלייטונג; אויך בילדעט דיא פיר דיא פאָלקסלעדער־מאַכער איין געשעפט. פיר מאַנכע אבער איזט דיא בלוטבעשולדיגונג דער טריבע טייך, אין דעס דיא נאך וואונש פישען קאָנגען.

דאך האט דיא בלוטבעשולדיגונג אויך איינע אנדערע איינענטהטליכקייט נאך, דאס זיא געמליך נעגענווערטיג אין דער מאָדע איזט. דיא מאָדע איזט איין געעהרליכער האָמאַכער, דיא אויך זעהר פיעלע געשיידטע מענשען אין איהרע פערפהרערישען ארמע פערלאָקט, אונד איך וואונדערע מיך נור דאַרבער, דאס דער פּרייוואַטקלעגער, אים בעזוטצע איינער האָהען אינטעללינגען אונד גלענצענדען בעערזאַמקייט, מיט זיינען ריכען לעבענסקעגנגנ־נוסען אונד נאַכדעם ער אויך אין דער פאָליטיק איינע ראָללע געשפּעלט, דעס לאָקרופּע דיעזער אונגעבילדעטען אונד אונפערגינגטיגען מאָדע געפאָלגט, אונד זיך דערזעלבען גאנץ אונד גאר איבערגעבען האט.

דער פּרייוואַטקלעגע־הערר סאלאי האט אויך פעללע אונד בייספּיעלע אוס דער פערגאנגענהייט הערפאָרגעבראַכט, אוס צו בעוויזען, דאס עס אויך פּריהער זאָלכע בלוטבעשולדיגונגנ פּראָצעססע געגעבען אונד דאס אויך פּריהער דיא יודען פערפאָלגט מהילט וואורדען.

עס איזט בייא אונס נכט זיטטע, זיך אויף אנדערע פּראָצעססע אונד עלטערע פעללע צו בערוטען. אין ענגלאנד הערשט דיעזע איבונג. דאָרט בערופען זיך דיא געבילדעטען אונד געוויסענהאַפטען ריכטער אויף פריהערע פּראָצעססע, אויף דיא פראגען, דיא הינזיכטליך דעס פערפאהרענס אין דענזעלבען אויפגעטויכט זינד, אום דאס גראָסע פּובליקום פאָן דער ריכטגקייט איהרעס פאָרגעהענס צו איבערצייגען, וויא אויך דאָפאָן, דאס אויך דיא פאָרגענגער דעס גערישטסהאָפעס אין פערגאנגענען צייטען זאָ פאָרגעגאנגען זינד, וויא דער גערישטסהאָף געגענווערטיג פאָרגינג.

דער הערר קלעגער העטטע אויך בייספּיעלע הערפאָרהאָלען קאָנגען אוס דען שטויבינגען אַרכיווען פאָן סעגעדין אונד טהערעזיאָפעל אונד אנדערע שטעדטע אונד קאָמיטאַטע, אויך בייספּיעלע פיר העקסען אונד העקסענפּראָצעססע, אונד אויך גלויבע, דאס עס דאדורך דעס הערן קלעגער נכט געלונגען ווערע, אירגענד איין מיטגליער דעס לאָבליכען גערישטסהאָפעס דאָפאָן צו איבערצייגען, דאס דאס רום אויך הייטע נאך העקסען עקסקיטירען. איך ווערדע מיך דעסנאך אויף זיינע בייספּיעלע נכט אויסדעהנען, צוויא דערזעלבען אויסגענאָמען, פאָן דענען אויך איך נעהאָרט האבע אונד איבער דיא איך איינינעס צו זאגען ווינשטע. דאס איינע בייספּיעל בעטריפט דען 1529־ער פּראָצעס דעס באָזינגער גראָפען. זיכערליך ווייס דאָפאָן אויך דער הערר קלעגער, דאך העלט ער עס פיר נכט נאָטהווענדיג צו ערוועהנען, דאס יענער באָזינגער גראָף איינענטליך איין ק׳ ק׳ געטרינזאַמער גראָף וואר, צור העלפטע אָסטערייכער, צור העלפטע אונגאר אונד נאַכדעם ער איין נכט נעראָדע מוסטערהאַפטעס לעבען פיהרטע, זאָ וואר ער אויך זעהר פערשולדעט, אונד אונטער זיינען גליבינגערן בעפאנדען זיך אויך פיעלע יודען אין באָזינג זאָוואהל, אלס אויך אין אָסטערייך. אונד נאַכדעם נאך דער שלאַכט פאָן מאָהאַטש טרוירינען אנגעדענקענס, דיא פערהעלטנסע אין אונגארן דאס אונטערסטע צו אָבערסט גע־קעהרט וואַרען, היעלט עס דיעזער באָזינגער גראָף פיר גוט, זיך זיינער גליבינער אין דער וויזע צו ענטלעדיגען, דאס ער אידגען דיא בלוטבעשולדיגונג אויפבירדעטע. יהרער דרייסיג עטוואַ וואורדען פערבראַנגט. נאַכדעם דאס אין אונגארן געלונגען וואר, וואָ עס קיינען קאָניג אונד קיינע אָרדנונג גאב, זאָוויא עס נאך דער שלאַכט בייא מאָהאַטש יאהרע הינדורך אויך קיינע געבען קאָנגנט, דא פערזוכטע ער עס אויך אין אָסטערייך. זיינע שולדען אין דער וויזע צו בעצאהלען, דאס ער זיינע יידישען גליבינגער פערברענגען לאַסטען וואָללטע. אינדעסען אין אָסטערייך, וועלכעס קיינע שלאַכט פאָן מאָהאַטש צו ערליידען האַטטע, גאב עס דאַמאָלס גע־רעכטיגקייט אונד איינע געאָרדנעטע יוסטיצפּפלעגע אונד אין דיא הענדע דיעזער רעכטספּפלעגע גע־ריטהען נכט דיא יידישען גלייבינגער דעס גראָפען, זאָנדערן דער באָזינגער גראָף זעלבסט. דאס בייספּיעל אלזו, וועלכעס אונס דער פּרייוואַטקלעגער הינזיכטליך דער פערשיעדענען פעללע דער בלוטבעשולדיגונג אנגעפיהרט — איך קאָנן עס וואָהל זאגען — איין זעהר אונגליקליך געוועהלטעס געוועזען. דער צווייטע פאָלל, דעסען ער ערוועהגונג געטהאָן, וואר דערייניגע דעס פאָטער מהאָמאָס אונד דעס דיענערס דעסזעלבען, אין דאַמאַסקוס. דיעזער פאָלל געשאה בערייטס אין אונזערער צייט פאָר עטוואַ 43 יאהרען, (דער פּראָצעס אונד דעסען איינצעלנהייטען זינד וואָהל אונזערן לעזערן בעקאַנגט. ווער האבען דיעזע בלוטבעשול־

טונג געגען זיינע גלויבענסגענאסען שאפען מוסטע.

עס איז ניכט וואהר, ווענן מאן בעהויפטעט, דאס דיא נעוא̊ממטע יודענשאפט דיעזען פראצעס אלס דען איהרינען בעטראכטעט. ווענן דיא קאטהאליקען גענען דיא רעפארמירטען מיט איינער זאלכען אנקלאגע אויפגעטרעטען ווערען, העטטען דיעזע זיך נאך מעהר געזוכט. ווענן איינגעלנע רייכע יודען איהרען בייטראג צור אונטערשטיטצונג דער אונגליקליכען אנגעקלאגטען ניכט פערווייגערן, אונד איהנען פערטהיידיגער אן דיא האנד געבען, זא איז דיעס עבענזאוועניג איינע אקציאן דער נעוא̊ממטהייט, אלס וויא עס יעמאנד אנשטאסיג פינדען קאנגטע, דאס פיר דיא פרויא שאלימאשי איין אויסגעצייכנעטער אדוואקאט איז ווייטער פערנע הערנעשטעללט וואורדע. פרויא שאלימאשי ווירד דען אדוואקאטען עבענזאוועניג וויא דיא „שוחטים" בעצאהלען.

דיא רעכטליך דענקענדען מיטבירגערן פינדען דיעזע ארטען אנשולדיג אנגעלאגטען נור בעדויערן. דיא איידיגעלייטטען האפט איך, ווערדען צור אינזיכט געלאנגען, דאס זיא ניכט גערעכט ווארען אונד דאס דיעזע אונגליקליכען אנגעקלאגטען אונד דיא נעוא̊ממטע יודענשאפט דעם לאנדעס דיעזער באזווילינען פערלייטדונג ווענען, וויא זייט יאהרטזעהנדען זא אפטמאלס, זא אויך יעטצט ווידער אונפערדיענט געלייטטען האבען.

ניכט ביטטערקייט ווירד דאהער איהרע הערצען ערפיללען, דענן זיא ווייסען צו ליידען אונד זיא ווייסען ניכט מינדער צו פערגעסען.

דער לאבליכע גערעכטסהאף מאגע פערגעסען, דאס עס יודען וגד, דיא דא אנגעקלאגט זינד. ער מאגע זיך דענקען, עס זינד גרעבען אדער רעפארמירטע אונד דאנן זיין אורטהייל פעללען. איך בישטע ניכט איינמאל אום גערעכטיגקייט, זאנדערן איינציג אונד אללין אום אונבעפאנגענהייט!

נאך פריעדמאנגס רעדע האטטען נאך פעקעלי אונד היימאנן געשפראכען. דיא רעדען ווידערהאללען זיך בעצייגליך דער צערגליעדערונג דער אנקלאגע. היימאנן דעקט אין זיינער רעדע דיא געהיימען אומטריעבע דער אנטיסעמיטען אין גיריעדיהאוא שאנגנגסלאז אויף אונד ווירד פאם פרעידענטען צורעכטגעוויזעען. ער זאגטע עס גערעדע הערזיס, דאס דיא איינגעלנע אבזיכט וואר, דאס פאלק גענען דיא יודען אויפצוהעצען אונד אין דיעזעם טומולט דאס פערמאגען דער יודען אונטער איינאנדער צו טהיילען. ער שיל דערט דאס געזואלטטהעטיגע פארגעהען דעם ווייעעשפאנס. דאס פערקהרטע אונטערזוכונגספערפאהרען באריס, דער אין זיינער דומטהייט אונד בעשרענקטהייט דען ריטיעללען מארד בעוויזען וואללטע, אונד דיא אינטערזוכונג פערקערט פיהרטע. גענען טויב ליעגט נאר נכסם פאר אונד ער וואורדע מיט געזואלט אונטער אנקלאגע געשטעללט, דאמיט ער ניכט צייגע פיר דיא שעכטער זיין קאנן.

זעלבסט מאריין זאגטע דאס איינציגע וואהרע וואָרט אין זיינער גאנצען אויסאגע — דאס טויב זיך ניכט אן דעם מארד בעטהייליגטע — דא אבער טויב אייטואגטע, דאס דיא שעכטער מיט איהם אויס דער סינאגאגע גינגען, זא וואורדע ער מיט איהנען פערהאפטעט.

אך בישטע דען האהען גערעכטסהאף, מיינען קליינען טען טויב פייצישפרעכען.

הישט מאגאג ווירד אשיאש זיינע רעדע האלטען אונד מטשוואך אדער דאנגערסאג ווירד דאס אורטהייל געפעללט.

פערשיעדענע נייאינקויטען.

* (דער אפאטהעקער זוראנין) ניכט נור אין עסאר ווירדען דיעזיגען כריסטליכען ציינען וועלכע ביים גיריעדיהאוער גערעכטסהאף צו גונסטען דער יודען אויסגעזאגט, פאן אללען כריסטען בעדראהט אונד צו מארד געקוועלט, זאנדערן אוך אין אנדערען ארטשאפטען אונגארנס. דער געוועזענע מיסא-לאקער אפאטהעקער זוראני קאם פארגיג וואכע נאך סאבראנין אינס באד — אונד קיין כריסט אין גאנץ סאבראנין וואללטע איהם קוואר שיר בען, ווייל ער אין גיריעדיהאוא צו גונסטען דער יודען ציינגענשאפט אבגעלעגט. ציוריסט וואר ער אים האטעל, פאן דיעזעם וואורדע ער אויסגעשאפט; דאנן נאהם ער ביא איינעם כריסטליכען לעהרער קוואר שיר, אבער דא דראנגען דיא כריסטען אויף דען לעהרער, דאס ער דען זוראני וואפארם הינוישאפט. זוראני טוסטע גון דאס באד סאבראנין, דאס ער צור ווידערהערשטעללונג זיינער געזונד-

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

געטרייד-געשעפט. פאן ייוויצען וואר פארגיג וואכע פיעל צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר מעסיג. 60.000 מעטרי' וואורדען פערקויפט.

קארן 6,40—7.50 גולדען.

גערסטע פוטטערוואארע 6.50—6.80 גול. מאלצוואארע 7.00—7,10 גול.

האפער 6'00—6.30 גול.

קוקורוץ 6.35—6.45 גולד.

רעפס קאהל 14.25 גולד.

לייגואמען, ריינע 12.00 גולדען.

קלעזאמען, אונגארישער לוצערנע 46—50 גולדען.

האנפזאמען 11.50 גול.

רעפסקובען 6.00 גול.

ריבאל דאפפעלט ראפפינירט —,41 גול' פער 100 קילאגראמס.

אונשליט (חלב) —,51—,52 גול.

וואכס ראזמארינ 142—143 גולד.

צוועטשקען, סערבישע זאק-וואארע פער אקט.-גאוועמבער 18.30 גול.

קנאפערן אונגארישע פרימא 16,50—17,00 גולדען.

צוועטשקענטרם (לעקוואר) סלאוואנישער 18,00 גולדען.

ווייגשטיין 52—58 גול. יע נאך קוואליטעט.

מאהן, נייער —,29 גול. בלויער 32.00 גול.

ערד-עפעל פער 100 קילאגראמס 3,00—3.50 גולדען.

הילזענפרוכטע. פיאלען 9,50 גול. צווייגמאהנען 11.00—12.00 ערבזען 10—11.50 גו' געשעלטע 15.50 גול. לינזען 10.00—18 גו. הויזע 8.00 גול. הוהנערוויי 13,00 גולדען (אללעס פער 100 קילאגראמס.)

קיממעל —,28 גול.

אנבי-וויקען 7.00 גול.

מעהל-פרייזע פער מאללען צו 100 קילאגראמס אב בודאפעסט, נומ':

0	1	2	3	4	5	6	7	8	8½
19.80	19.30	19.10	18.20	17.10	16.10	15.00	14.00	13.10	12.00

גולדען.

קליע פיינע 4.50 גול. גראבע 3.80 גול.

שפיריטוס נייע מעטהארע אים קליינען 33.50 —,— גולד. אלטע מעטהארע 36.25—36.50 גולד. פער 10000 ליטער פערצענט.

פעטראלעום 24.25 גול.

וואללע. דיעזע וואכע וואר אין דיעזעם אינטיקעל שוואכער פערקעהר, דער נעוא̊ממאמאטען איבער 5000 מט' אנטר. פעסטער באדען אונד אנד-אינשורען 64—65 פל', מיטטעל-אינשור 73—77 פל', באטטער זיינשור פל 63—62, נעבירגס-צווייטער זיינשור, אונד אמפערזוללע פל 70—74, באראנאער צווייטער זיינשור-וואללע פל' 67—68, מיטטעל-נעבירגס-וואללע פל' 58—62.

לעדער-נעשעפט. קוה-הייטע 5—7 קילאָ 215—245 גול. אינמאל פערזענדטע טערצען פאן 10—15 קילאָ 162—165 גול. צווייטמאל פערזענדטע טערצען 16—18 קילאָ 164—166 גול. דריטמאל פערזענדטע טערצען 19—22 קילאָ 166—168 גול.

קאלב-לעדער, בריינע 9—14-ק' 440—465 גול. נעגערבטע 6—9-ק' 370—380 גול. פער 100 קילאָ.

הייטע, ווי נאטירען פער 100 ק' אונגאריש קוה-הייטע 105—108 גול. אכסענהייט טראקענע 110—112 גול, ראסהייטע 10.00 13.50 גול' פער פאאר. קאלב-פעללע אהנע קאפפע 220—224 גול. פער 100 קילאָ.

שאפ-פעללע, אין פארגיגער וואכע וואורדען 8000 שטיק פערזענדטע נאטטונגען פערקויפט. אונד צוואר דריטטוואללינע 3.50—4.20 גול' פער פאאר. באטטער אונד באנאטער 135—150 גולד. טירקישע אונד מאצעדאניע 38—39 גול. באסנישע אונד קראאטישע —37 גול. פערבישע 130—140 גולדען. פער 56 קילאָ. — (אללעס פער פערצענט.)

לאמם-פעללע. דריטטוואללינע 55—65 גול באטטקער אונד באנאטער לייכטע 90—100 גולד. (אללעס פער 102 שטיק.)

פערענטוואר־טליכער רעדאקטער:
יקותיא הלוי לעדערער.

הייט געבריכען וואללטע, פאללשטענדיג פערלאסען. — ווראני, דאנגעל בארצא אונד נאך דיא פאאר ציינען, וועלכע צו גונסטען דער יודען אויסגעזאגט, וינד אלזא פאן אללען כריסטען דער וועלט אין „חרם" געלעגט וואָרדען, זא דאס זיך איהנען קיין כריסט געהערן, דאס איהנען קיין כריסט אבדאך אונד לעבענסמיטטעל געבען דארף.

* (אויס פרעעם בורג) שרייבט אין קויפמאנן דען ציטטונגען פאלגענדעס: „דאס דיא יודענפערפאלגונגען אים פרעסבורגער קאמיטאט נאך ניכט גאנץ אויפגעהערט, בעווייזען נאכשטעהענדע פערפעללע, וועלכע אין דען לעטצטען מאנען זיך היער עראייגנעט האטטען; דער הויזוירע הערמאנן לאוועפעלד, איין גרייז פאן בייגאהע 80 יאהרען ערשיען לעטצטען פרייטאג (אם 20 ד') אום 4 אוהר נאכמיטטאגס, אויף זייגעם וועגע אין דעם האפע דעם הויעם גומסטר 20 דער דאגוי-גאסע. צווייא בעקערגעזעללען וואגטען איהם: ער מאגע אין דיא אונטען בעפינדליכע קיכע געהען, וזא זיך איין גיזעללע בעפינדעט, דער איינען וויגטערראק צו פערקויפען האבע. — דער אלטע הויזוירע אייל טע גאטירליך אין דיא קיכע, אום איין גישעפט צו מאכען, קוים אבער וואר ער איינגעטרעטען, אלס דיא קוכען-טהירע הינטער איהם צוגעשפערט וואורדע. זאפארט שטרעבטען זיך דיא ביידען גיזעללען איבער איהן הער, שטיעסען איהן אין דיא ברוסט, ווירגטען איהן אם האלזע אונד אלס דער אלטע בערגיס בינאהע אהנמעכטיג פאר שרעק וואר, האר-טע ער דען איינען צו דעם אנדערן וואגטן: ניב נעשווינד דאס מעסער דער, דאמיט ווער דען אלטען אבשלאכטען!" — דא ערמאנטע זיך דער 80-יעהרינע גרייז, נאהם אללע ווינע קרעפטע צוזאמ̊מען אונד פינג צו שרייען אן. דיא הילפע-רופע וואורדען גיהערט, אללעס ליעף צוזאמ̊מען, דיא בעקער-מייסטערין טראט הערין אונד מאכטע דעם פרייבען דער גיזעללען אין ערגד. דיעזע אבער וואגטען יעטצט דיא אויסרעדע, דיא וואללטען זיך מיט דען אלטען יודען בלאס איינען שאפ מאכען אונד דען אלטען יודען ערשיעקען. דעם ארמען גרייז שיען יעדאך דיעזער שאפ ניכט וואהלבעקאמ̊מען צו האבען, דענן דערזעלבע שטרעבטע פאר דעם הויזע אהנמעכטיג צוזאמ̊מען. — דאס איז איינס — וואסמאן דארוף אום האלב 9 אוהר אבענד וואורדע אין ארטער יודע, נאמענס איזענשטעדטער, אויף אפפענטליכער פראמענאדע פאן צוויא כריסטען דעראדט נעהערטיגט, דאס ער צוזאמ̊מענשטיגטע, באלד דארוף האטטען זיך מעהריגע כריסטענבובען צוזאמ̊מען אונד שריען: „עלען אישטוצי! עלען איזאן שמאני!" — נור דורך דאס איינשרייען דער אפלאיצע קאנגטען דיעזע אויפרייטע אין עגדע נעמאכט וועדען. — דאס איז דאס צווייטע. — וואנגאנד דארוף וועדער האט דער קיסמאנן מאקס דרעכסלער זיינען קאמיע, נאמענס לאבל, צו איינעם כריסטליכען קיסמאנן, נאמענס קרענטלער, מיט איינע רעגענגן קרעטיקע. קרענטלער וואללטע דיא רעגענגן ניכט בעצאהלען, פאקטע דען קאמיע ביא דען אהרען אונד דיעזע דיעזעלבע זאלאנגע, בין איינעם דער אהרען זעהר שטארק פערלעטצט וואורדע דער ארמע קאמיע ליעגט גון וועגען דיעזער פערוואנדטקראנק צו בעטטע."

* (דער בעטטע בעווייז) דאס דיא פראפעסאָרען רעכט האבען, וואורדע יינגסט דורך אייגע ערפאונגען לייכט גלייפערט, ווערהענד דיא גיריעדיהאוער אראצע גראסערע גלעהרטע אלס אללע פראפעסאָרען זיין וואללען; ווערהענד דיא גענען דיא פראפעסאָרען בעהויפטען, דאס גאנגעל אונד האארע איינער לייכט אים וואסער ניכט אויסאללען אונד דאס מאן יעגער מיסא-ראראער לייכט דאס האאר אבאזיערטע — דאס מאן יעטצט ביא מעטעשוואר איינע לייכט אויס דעם וואסער נעצאגען, אן וועלכער זיך דיא אראצע ביא דער בעוכטיגונג דערזעלבען איבעראיינגען, דאס דיא גאנגעל אים וואסער אבגעפאללען אונד דאס דזמ̊מטליכע האארע עבענפאללס צום אויפפאלען גון זינד. — גון פאן דיעזער טהאטזאכע ווערדען זיך דיא גיריעדיהאוער אראצע פיעללייכט דענן דאך איינעם בעסערען בעלעהרען לאסען.

פרענומעראציאנס-איינלאדונג.

מיט 1-טען אוגוסט בעגינגט אין נייעם קוואר-טאל. ווער ערזוכען האפליכסט דיעיגענען הערדען אבאנגענגטען, דערען פרענומעראציאן מיט 1-טען אוגוסט צו עגדע נעהטע. — (וויא דיעס אויף דער הערעשטייטע דייטליך צו ערזעהען איזט) אונס דען בעטראג איינזענדען צו וואללען. דיאיגיגען הערדען, וועלכע מיט דער גרעניהר אים ריקשטאנדע זינד, ווערדען ערזוכט, דען בעטראג עבענפאללס איינצוזענדען.

Herausgeber und verantwortl. Redacteur: Carl Lederer. Druck von Markus Neuer Budapest, Franz-Josefs-Platz 5.

זיא, הערר פריוואטקלענער, וואלען נון דיא פערטהיידיגער פעראנטוואָרטליך מאכען, פיר דאס, וואס זיא אדער דיא אונטערזוכונג פערזימט אונד פערדאַרבען האבען, דאס הייסט דיא גערעכטיגקייט אויף דען קאָפּף שטעללען!

איך לאסטע מיך ניכט איין איבער דען מאָרד צו שטרייטען, ווייל קיינער געשעהען איזט, איך ווילל נור ציינען, וויא דיעזער פראָצעס ענטשטאנדען איזט.

אטוואָש ערצעהלט דאנן דען גאנצען פאָרגאנג פאן דער איפגענדונג דער לייכע, אין דער יעדער מענש דיא דער עסטער העטטע ערקענען מיסען, וועגן ער ניכט פאן דעם געדאנקען איסגעגאנגען ווערע, דאס וועגן עס עסטער זיין זאָללטע, זאָ מיס-מע זיא דען שניטט אם האלזע האבען, דער הער פעהלטע. איך קאָנגטען עס דער אונטערזוכונגס-ריכטער אונד דיא יודענפיגדע ניכט געלטען לאס-סען, וועגן ניכט דער גאנצע ליגענבוים פאן דעם מאָרדע צוזאמענגשטירצען זאָללטע. מיר שטאנד ניכטס צור פערפיגונג. אלס דרייא אקטענגשטיקע, דיא פאָלל פעהלער, אונטערלאסטונגען אונד אונ-וואהרהייטען זינד, נעמליך דיא ערצטליכע לייכענ-בעשויא, דאס פראָטאָקאָלל איבער דיא אנגאָטצי-רונג (דאס הייסט איבער דיא איסשטעללונג צום ערקענגען) אונד דער בעפונד דעם דר' קיש. איך ווענדעטע מיך אלזאָ אן פאכמענגער, דאס זיא מיר אהרע מיינונג איבער דיעזע ערצטליכען שריפט-שטיקע זאגען מאָגען, אללע פאנדען איגע מענגע פאן פעהלערן, וויעדערשפריכען אונד איסלאסגס-גען דאר"ן, זאָ דאס איך צור איבערציינונג קאם, דאס דיא לייכע נור דיא דער עסטער זיין קאָנגע. אונד איך האבע עס געוואגט אום דיא איסגראבונג אונד פרישע אונטערזוכונג דעם לייבנאמס איינצוקאָממען, וועגן איך מיר געטיישט האבען זאָללטע, וואר איך ענטשלאָסטען צוריקצוטרעטען פאן דער פערטהי-דיגונג. איך האבע מיך אבער ניכט געטיישט, דענן דיא זובפערשטענדיגען בודאפעסטער פראָפעססאָ-רען האבען מיינע פערמוטהונג צור געוויסהייט גע-מאכט, דיא וועדער מאָרין שארף נאך מאטעי אום-שטאָסען קאנן.

ווייל דער אונטערזוכונגסריכטער, דער וויצע-שטאאטסאנוואלט אונד דער אָבער-שטאאטס-אנ-וואלט-פערטרעטער דר' סעקעלי, וויא איין טהייל דער אונגארישען בעפאלקערונג פאן דען דומטען ריטועללען מאָרד איינגינגען, וואָרען זיא בלינד אונד וואָללטען דיא לייכע דער עסטער ניכט אנער-קענגען, אונד בעגינגען זאָ פעלע אונגעזעטצליכקיי-טען. זיא ליעסען קיינען יודען צור לייכע צו, זעלבסט דען פערטהידיגער ניכט. דען דאס געזעטץ אום-דיקליך צור צולאסטונג בעשטיממט. דיא אנגע-קלאגטען האטטען דאך דאס רעכט צו זאגען: זיא בעשולדיגען אונס דעם מאָר-דעס אן עסטער, ציינגען זיא אונס אהרען לייבנאס! ציינגען זיא אונס דיא בייא דאדא געפונדע-נע לייכע, דיא מאן פיר עסטער העלט!

אונד וואהרום איזט דיא לייכע ניכט פאטאגראָ-פירט וואָרדען, וויא דעם יעטצט איבעראל בייא אונבעקאנגטען לייכען געשיעהט? דיא פראָטאָקאָל-לע זינד געפעלשט, דיא לייכע וואורדע פאן געזאָ האָרוואטה הערגערייכטעט. זאָ דאס מאן זיא ניכט ערקענגען קאָנגטע, וואס ער צוואר אבליינגען וואָללטע. אבער דורך זיינען בעריכט אום „פינגעטלענשען" ליגען געשטראפט וויירד. — איך וואורדע דיא לייכע דען לייטען גאנץ נאקט געציינט, דאס מאן זיא ניכט ערקענגען זאָלל. הערר דר' סעקעלי זאגט, דאס דאס גאנץ פפיפפיג וואר. איך קאנן ניכט זאגען, דאס איינער. דער קיינען פער-שטאנד האט, פפיפפיג איזט. דיעזעס פאָרגעהען איזט גאנץ אונפערגינגטיג, אונד איך בע-גרייפע ניכט. וויא איין זאָלכער מענש אין דער קאנצליא דער אָבער-שטאאטסאנוואלטשאפט זיטצען קאָנגע?

דער גאנצע פעהלער ליעגט דארין, דאס דער אונטערזוכונגסריכטער אן דעם ריטועללען מאָרדע פעסט הינג, וויל ער דארדורך זיך בים פאָלקע בע-ליעבט מאכען אונד בערהמט צו ווערדען האפפטע. דארום וואורדע איבער יענע איסזאגען קיין פראָ-טאָקאָלל אויפגענאָממען, וועלכע דיא עסטער אין דער לייכע ערקאנגטען, אונד דארום האבען דיעזע זאָ אונגעזעטצליכען אונד געפעלשטען פראָטאָקאָל-לע איבער דיא לייכענשויא פאר געריכט קיינע בע-וויזקראפט.

דרייערלייא פערשיעדענע ערצטליכע גוטאכ-טען איבער דיא געפונדענע לייכע זינד דא: דיא עסלארער ערצטע האבען ניכט דאס נאָטהיגע ווים-סען ניכט דיא נאָטהיגע ערפאהרונג אונד זינד אויך זעהר לייכטפערטיג פאָרגעגאנגען. דער לאנדעס סאניטעטסראטה האט זיין גוטאכטען אבגעגעבען אהנע גרינדע, וואס פאר געריכט ניכט בעשטעהען קאנן. הינגעגען זינד דיא בודאפעסטער פראָפעססאָ-רען עבענזאָ רייך אן וויססען, וויא אן פראקטישער ערפאהרונג. דיעזע האבען ניכטס אויסגעזאגט, וואס זיא ניכט ערקלערט אונד בעוויעזען העטטען, דארום מוס איהר גוטאכטען אלס דאס איינציגע אונד וואהר-רע בעשטעהען. דיעזע געלעהרטען פראָפעססאָרען שטיממען מיט מיר איבעריין, דאס דיא דאדאער לי-כע נור דיא דער עסטער שאָלימאָשי זיין מיססע!

דער הערר פריוואט-אנקלעגער זאגטע, דאס מאן דער מיטטער געלד אנגעבאָטען העטטע, דא-מיט זיא זאגע, דיא לייכע זיא דיא אהרעס קינדעס. ענטוועדער זאָלל ער בעוויזען, ווער דאס געטהאן האט, אדער ער פערשטוממע, אונד העטצע ניכט מיט זאָלכען ליגען.

דיעזער גאנצע פראָצעס בעשטעהט אום לוי-טער היפאָטעזען (אנגאהמע אהנע גרונד אונד בע-וויז). עסטער פערשווינדעט, דא קאָממט דיא ערס-טע היפאָטעזע: דיא יודען האבען זיא ערמאָרדעט, אלס בעוויז קאָממט דיא צווייטע היפאָטעזע אם קליינען שארף. דיא דרימטע היפאָטעזע איזט מאָ-ריין שארפס פרייוויללינגע אוים זאָ-גע. דאנן קאָממען איגע היפאָטעזע אום דיא אנ-דערע. דיא האארע זינד אבראזירט, עס איזט קיין ערטרינקונגסטאָד, זאָנדערן איין לונגענליידען, בלוט-לעערע. דיא פעהלענדען נעגעל זינד געשטאָהלען וואָרדען, איין גראָסערער אונזינן אלס דער אנדע-רע, דעם דאס געריכט ניכט גלויבען קאנן.

האָהער געריכטסהאָף! מאכען ווער איין ענדע מיט דיעזעם פ־אָצעסס! ווער זאהען איינען קנאבען, דער זיינען פאטער אנקלאגטע; איינע מוטטער, דיא איהרע מאָכטער איינעס פאלשען איידעס בעשול-דיגט; ווער זאהען איין גאנצעס דאָרף, וועלכעס גלויבט, דאסס דאס כריסטענטהום איינען קאָמפּף נעגען דיא יודען פיהרט. עס ניכט היטע קיינען אָרט אן אונ-גארן, אין וועלכעם מאן זיך עראנגערן ווירדע, דאס אין אונגארן איינע זאָלכע אבשייליכע אנקלאגע ער-האָבען וואָרדען וועדע. אבער אויך דיעזע אנקלאגע איזט ניכט היער ענטשטאנדען, זאָנדערן פאן דייטש-לאנד אום היערהער איינגעשטענגעלט וואָרדען. — דיעזע אקטען מאָגען דאהער ביז אללע עוויגקייט בעגראָבען זיין. איך ביטטע דען האָהען געריכטס-האָף, דיא אנגקלאגטען יודען פרייצושפרעכען אונד זאָפאָרט פרייצולאסען!

אטוואָש אונד סאלאי.

נאך דיעזער גראָסארטיגען רעדע דעם הערדן אטוואָש מוסטע דער הארטנעזאָטטענע אנטי-סעמיט סאלאי נאָך איינע גענגערעדע (רעפליק) האלטען אויף דיעזע „רעפליק" מיסטען וויעדער דיא פער-טהידיגער אטוואָש, היימאנן אונד פונטאק אנטוואָר-טען. —

סאלאי זאגטע: „וואָהל ענטהאלטען דיא פינף ביכער מאָזעס ניכט דעראָרטיגעס, אבער נאך דעם „תלמוד" שטעהט יעדעס ראבבינער דאס רעכט צו, געזעטצע צו שאפפען, גאנץ זאָ, אלס ווענן ער מאָזעס זעלבער ווערע! פאפסט אינגאָצענץ, וועלכער דיא בלוטבעשולדיגונג פיר איינע ליגע-האפטע פערליימדונג ערקלערטע, וואר עבענפאללס פאָן דען יודען בעשטאָכען. אויך אויף דיא מענגער דער וויסענשאפט האלטע איך ניכט פיעל. ליידער הערשט יעטצט אבעראל דיא באָזע „תלמוד-מאָראל". שמילאָוויטש האט זינע וואהרע איסזאגע ווידערריפען, אבער נור זיטדעם אהן אטוואָש דאצו פערליטטע. (היער שריע אטוואָש: וועלך גיעדער-טרעכטיגע ליגע! אונד אויך דער פרעזידענט וויע סאלאי צורעכט!) סאלאי זאגט וויטער: היער שפיעלט זיך איין צוויי-קאמפף אב: אויף דער איינען זייטע שטעהען דיא יידישען מאָרדער מיט דעם פיע-לען גאָלדע, וועלכעס זיא אונטערשטיטצט, אונד אויף דער אנדערען זייטע שטעהט דיא ארמע טרוי-ערנדע וויטווע.

היער שריע ברוין: איך בין קיין מאָרדער!

פרעזידענט: איך מוס דען אויסדרוק „מאָר-דער" צוריקווייזען, דענן דיא אנגעקלאגטען זינד נאָך ניכט פעראורטהיילט. דיעזער אויסדרוק ווערע נור דאנן שטאטטהאפט, ווענן איין רעכטסקרעפטיגעס אורטהייל שאָן פאָרליגען ווירדע.

אטוואָש'ס אנטוואָרט.

איך פירכטעטע, דאס סאלאי אין זיינען ביידען רעדען זיינע אנקלאגע וועניגסטענס האלב פער-גינפטיג בעגרינדען ווירדע. אבער דער לאָבליכע געריכטסהאָף האט נון געזעהען, אויף וועלכען שווא-כען פיסען סאלאי'ס רעדע הערומטאנצע. עבען זיי-נע שוואכען גרינדע צייגען מעהר אויף דיא אונשולד דער יודען, אלס אללע גרינדע דער פערטהיידיגער, אונד געראדע דאס פאָן סאלאי אנגעפיהרטע טום דען לאָבליכען געריכטסהאָף צור פריישפרעכונג דער אנגעקלאגטען יודען בעווענגען. — סאלאי זאגט, דאס זיך דיא יודען זעהר לייכט „אליבי-ציינען" פער-שאפפען קאָנגען. נון האט דער לאָבליכע גיריכטס-האָף געזעהען, וויא לייכט היער ליכטמאנן אונד זיינע פרויא העטטען נאכווייזען קאָנגען, דאס דער בעטט-לער וואָללנער אן יענעם זאמטאג מיטטאג: בייא איהנען צו טישע וואר. אבער ווייל זיא עס ניכט גאנץ בעשטיממט וואוסטען, געטרוטען זיא זיך ניכט, עס צו בעציינען. — איין עסלארער יודע יאָזעף קליין, (ניכט יענער אנגעקלאגטע קליין), דער היער איינע אונבעדייטענדע אויסזאגע געמאכט, העטטע דיעזע זיינע אויסזאגע בעשוואָרען מיססען, אבער פאר דעם שוואורע זאגטע ער: „איך מוס מיר עס איבערלע-גען, איך ווייס ניכט מיט געוויסהייט, אָב איך דיא פאָללע וואהרהייט אויסגעזאגט האבע. דאהער קאנן איך היערויף נאָך ניכט שוואָרען." — איך ביטטע נון, דיעזע יידישען צייגען מיט דען כריסטליכען צייי-גען טשערעש, וואמאָש אונד האטאלאָווסקי צו פער-גלייכען, וועלכע לעטצטערע איהרע אויסזאגען שייג-באר צוריקגעצאָגען, אבער זאָפאָרט הינצוגעפיגט האבען, דאס מאן איהנען מיט מאָרטשלאגען גע-דראָהט. דער הערר פרעזידענט בעפראגטע דיא זיינערציים. אָב מאן איהנען עטוואס פיר איהרע אויס-זאגען גענגעבען? אונד דיא אנטוואָרט לויטעטע יע-דעסמאל: ווער האבען ניכטס ערהאלטען!

אטוואָש פיהלטע, דאס איינגעטליך באָרי פאָן סאלאי הערוישפרעכע אונד ער פערזעטצטע דעם באָרי אויך נאָך דען לעטצטען שטרייך, אינדעם אָט-וואָש זאגטע: „ווער דאס אונטערזוכונגספערפאהרען אונגעזעטצליך לייטעט, ווער פערזיסניססע, אירר-טהימער, געזעטצווידריגקייטען בעגעהט אונד אויף גרונד זיינער איינענען פערזיסניססע, אויף גרונד דער פאָן איהם זעלבסט בעגאנגענען פעהלער אונד געזעטצווידריגקייטען 14 מאָנאטע הינדורך לייטע אין געפאנגענשאפט העלט אונד פיעלע פערזאָגען אונ-טער פאָליציילیכע אויפזיכט שטעללען לעסטע, אנ-דערערזיטס אבער אין זיינעם גאנצען פאָרגעהען זיך דורך איין אונגלויבליכעס, מיטטעלאלטערליכעס שרעקבילד לייטען לעסטע; פערנער: ווער דיא אונ-שולדיג פערהאפטעטען אום דעם געפענגניסע דעם געריכטסהאָפעס הערוישניממט אונד דיעזעלבען גאר נאָך טיפא-לאָך אין איינען גארטען פיהרט אונד דיא דארט פאָלטערן לעסט: — דער בעשטיפפטע דיא אונגארישע געריכטסבארקייט — נור דער אונד ניכט דער שטאאטס אנוואלט אונד דיא פערטהי-דיגער, וועלכע דיא אהרע דעם אונגארישען געריכטס-וויזענס וויעדער הערשטעללען וואָללען.

נאָך אטוואָש אנטוואָרטען היימאנן אונד פונ-טאק. ביידע בעציכנען עס אלס פערליימדונג, דאס דיא פערטהיידיגער דען שטילאָוויטש צום וויעדער-רופע זיינער פאלשען אויסזאגע בעוואָגען — אונד פונטאק זאגטע צום שלוסס: ווער האבען עס שאָן ווייט געבראכט, וועגן דיא אנטי-סעמיטען אללע פעפטטע, רעגענטען אונד געלעהרטען, וועלכע פיר ליעבט מאכען אונד בערהמט צו ווערדען האפפטע. דארום וואורדע איבער יענע אויסזאגען קיין פראָ-טאָקאָלל אויפגענאָממען, וועלכע דיא עסטער אין דער לייכע ערקאנגטען, אונד דארום האבען דיעזע זאָ אונגעזעטצליכען אונד געפעלשטען פראָטאָקאָל-לע איבער דיא לייכענשויא פאר געריכט קיינע בע-וויזקראפט.

דרייערלייא פערשיעדענע ערצטליכע גוטאכ-טען איבער דיא געפונדענע לייכע זינד דא: דיא עסלארער ערצטע האבען ניכט דאס נאָטהיגע ווים-סען ניכט דיא נאָטהיגע ערפאהרונג אונד זינד אויך זעהר לייכטפערטיג פאָרגעגאנגען. דער לאנדעס סאניטעטסראטה האט זיין גוטאכטען אבגעגעבען אהנע גרינדע, וואס פאר געריכט ניכט בעשטעהען קאנן. הינגעגען זינד דיא בודאפעסטער פראָפעססאָ-רען עבענזאָ רייך אן וויססען, וויא אן פראקטישער ערפאהרונג. דיעזע האבען ניכטס אויסגעזאגט, וואס זיא ניכט ערקלערט אונד בעוויעזען העטטען, דארום מוס איהר גוטאכטען אלס דאס איינציגע אונד וואהר-רע בעשטעהען. דיעזע געלעהרטען פראָפעססאָרען שטיממען מיט מיר איבעריין, דאס דיא דאדאער לי-כע נור דיא דער עסטער שאָלימאָשי זיין מיססע!

דער הערר פריוואט-אנקלעגער זאגטע, דאס מאן דער מיטטער געלד אנגעבאָטען העטטע, דא-מיט זיא זאגע, דיא לייכע זיא דיא אהרעס קינדעס. ענטוועדער זאָלל ער בעוויזען, ווער דאס געטהאן האט, אדער ער פערשטוממע, אונד העטצע ניכט מיט זאָלכען ליגען.

דיעזער גאנצע פראָצעס בעשטעהט אום לוי-טער היפאָטעזען (אנגאהמע אהנע גרונד אונד בע-וויז). עסטער פערשווינדעט, דא קאָממט דיא ערס-טע היפאָטעזע: דיא יודען האבען זיא ערמאָרדעט, אלס בעוויז קאָממט דיא צווייטע היפאָטעזע אם קליינען שארף. דיא דרימטע היפאָטעזע איזט מאָ-ריין שארפס פרייוויללינגע אוים זאָ-גע. דאנן קאָממען איגע היפאָטעזע אום דיא אנ-דערע. דיא האארע זינד אבראזירט, עס איזט קיין ערטרינקונגסטאָד, זאָנדערן איין לונגענליידען, בלוט-לעערע. דיא פעהלענדען נעגעל זינד געשטאָהלען וואָרדען, איין גראָסערער אונזינן אלס דער אנדע-רע, דעם דאס געריכט ניכט גלויבען קאנן.

האָהער געריכטסהאָף! מאכען ווער איין ענדע מיט דיעזעם פ־אָצעסס! ווער זאהען איינען קנאבען, דער זיינען פאטער אנקלאגטע; איינע מוטטער, דיא איהרע מאָכטער איינעס פאלשען איידעס בעשול-דיגט; ווער זאהען איין גאנצעס דאָרף, וועלכעס גלויבט, דאסס דאס כריסטענטהום איינען קאָמפּף נעגען דיא יודען פיהרט. עס ניכט היטע קיינען אָרט אן אונ-גארן, אין וועלכעם מאן זיך עראנגערן ווירדע, דאס אין אונגארן איינע זאָלכע אבשייליכע אנקלאגע ער-האָבען וואָרדען וועדע. אבער אויך דיעזע אנקלאגע איזט ניכט היער ענטשטאנדען, זאָנדערן פאָן דייטש-לאנד אום היערהער איינגעשטענגעלט וואָרדען. — דיעזע אקטען מאָגען דאהער ביז אללע עוויגקייט בעגראָבען זיין. איך ביטטע דען האָהען געריכטס-האָף, דיא אנגקלאגטען יודען פרייצושפרעכען אונד זאָפאָרט פרייצולאסען!

אטוואָש אונד סאלאי.

נאך דיעזער גראָסארטיגען רעדע דעם הערדן אטוואָש מוסטע דער הארטנעזאָטטענע אנטי-סעמיט סאלאי נאָך איינע גענגערעדע (רעפליק) האלטען אויף דיעזע „רעפליק" מיסטען וויעדער דיא פער-טהידיגער אטוואָש, היימאנן אונד פונטאק אנטוואָר-טען. —

סאלאי זאגטע: „וואָהל ענטהאלטען דיא פינף ביכער מאָזעס ניכט דעראָרטיגעס, אבער נאך דעם „תלמוד" שטעהט יעדעס ראבבינער דאס רעכט צו, געזעטצע צו שאפפען, גאנץ זאָ, אלס ווענן ער מאָזעס זעלבער ווערע! פאפסט אינגאָצענץ, וועלכער דיא בלוטבעשולדיגונג פיר איינע ליגע-האפטע פערליימדונג ערקלערטע, וואר עבענפאללס פאָן דען יודען בעשטאָכען. אויך אויף דיא מענגער דער וויסענשאפט האלטע איך ניכט פיעל. ליידער הערשט יעטצט אבעראל דיא באָזע „תלמוד-מאָראל". שמילאָוויטש האט זינע וואהרע אויסזאגע ווידערריפען, אבער נור זיטדעם אהן אטוואָש דאצו פערליטטע. (היער שריע אטוואָש: וועלך גיעדער-

דינונג אלס פעליעטאָן אים פאַריגען יאהרע אין אונ־
זערעם בלאטטע פעראָפענטליכט. מאָנטעפיאָרע
אונד קרעטע האבען זיך דאמאלס דער זאכע אנגע־
נאָמען) אויך דאָרט פאנד מאן ניכט דיא לייכע
דעם אנגעבליך געמאָרדעטען אָפּפערס, וויא אין
דיעזעם פאללע, אונד דעננאָך וואורדע דיא שולד
דעם מאָרדעס, וויא אין דיעזעם פאללע, דען יודען
צוגעשריעבען. אונד אלס דאנן אים פערלויפע דער
גרויזאמען אונטערזוכונג אונד דער גרויזאמען טאָר־
טור זיך הערויסשטעללטע, וואָ דיא לייכען דער ער־
ערמאָרדעטען זיך בעפאנדען, אונד אלס דאס אונ־
טערזוכונגסגעריכט דיא פערזאָן ריכטיג געפונדען,
דא זאנדטע מאן דיעזעלבען אין פאָלגע דעם בעציג־
ליך איהרער אידענטיטעט אויפגעטריכטען צווייפעלס,
אונטער דעם קאָמנראָלזיעגעל אללער אין דאמאס־
קוס אנוועזענדען איראָפעאישען קאָנזולן אן דיא
מעסיצינישע פאקולטעט נאך פאריז, וועלך לעטצ־
טערע מיט דער זיכערהייט, וועלכע דיא וויסענ־
שאפט פערלייהט, נאכוויעז, דאס זיך אונטער דען
געזענדעטען קיין שטיכען מענשענקנאָכען פאָר־
פאנד, זאגדערן דאס אללעס לויטער הונדע. אונד
שווייגענקנאָכען וואָרען. זאָ ענדעטע יענע בלוטשולד,
ווענינסטענס איהרעס טהאטבעשטאנדע נאך.

איך איבערגעהע נון אויך דיא פראגע, וואָרום
אויך איך זייטענס דער פערטהיידיגונג דאצו בייטרעג,
דאס דיא שלוסס־פערהאנדלונג אָפּפענטליך שטאטט־
פינדע; וואָרום איך עס צוגאב, דאס דיעס אהגע
בעמערקונג דעם רעקורסרעכטעס געשאה, וועה־
רענד איך דאָך פאן דער אונשולד יענער, דיא איך
פערטהיידיגע, איבערצייגט וואר? וואָרום איך ניכט
אן דיא האָהערע אינשטאנץ אפּפעללירטע, דיא עס
צו איינער שלוסס־פערהאנדלונג גאר ניכט העטטע
קאָמטען לאסטען? דיעזע פראגע וואורדע דורך דען
הערען שטאאטסאנוואלט אויפגעוואָרפען אונד דא־
הין בעאנטוואָרטעט. דאס ער דיא אנקלאגע אוס
דעם גרונדע ערהאָב, ווייל ער דיא אבהאלטונג דער
שלוס־פערהאנדלונג צור בערהיגונג דער אלאר־
מירטען אָפּפענטליכען מיינונג נאָטהוועניג עראָכ־
טעטע אונד פינטע ער נאָך הינצו, דאס ער דיעזעל־
בע אויך אים אינטערעסטע דער אנגעקלאגטען פיר
נאָטהוועניג העלט.

דיעזע אנזיכט טהיילטע איך ניכט אונד טהיילע
איך ניע.

דיא אָפּפענטליכע מיינונג האט אהרע בע־
רעכטיגונג אויף דער שטראססע אונד אין דער
פרעססע, אין דען אָפּפענטליכען בעראטהונגען, אס
גרינען טישע, זיא איזט בערעכטיגט בייס וואָהלע־
לען קאָמטאט אונד בייא ערלעדיגונג דער געטיג־
דע־אנגעלעגענהייטען, דאָך האט זיא קיינע בערעכ־
טיגונג אין דער רעכטפפלעגע אונד אין דער וויס־
סענשאפט. דער געריכטסהאָף האט אויף דיא אָפּ־
פענטליכע מיינונג ניכטס צו געבען, ער האט דיא
נערעכטיגקייט פאר אינען צו האבען. דער ריכטער,
דער דעם דרוקע דער אָפּפענטליכען מיינונג נאכ־
ניבט, איזט קיין ריכטער מעהר, זאָגדערן דאס שפיעל־
צייג דער מעגליך וועכסעלנדען מיינונגען, אונד אב־
גלייך איך דיא אויפרעגונג אים לאנדע וואהרנעגאָמ־
מען, פיעל עס מיר דאָך ניע אין, מיך דער אָפּפענט־
ליכען מיינונג צו לייבע צו ערגעבען, וואס איך אוס
גרינדען דעם רעכטעס ניכט טהון דורפטע.

אויך געשטעהע איך, איך בין ניכט גאנץ אים
קלארען דאריבער, וואס דיא „אָפּפענטליכע מיי־
נונג“ הייסען זאָלל. אונטער דען פיעלען ערפאה־
רונגען מיינעס לעבענס האלטע איך דיע'ענינע פיר
דיא לעהרריכסטע, דאס איין שרייהאלז פיעל גראָ־
סערען לערם צו שלאגען פפלעגט, אלס הונדערט
לייטע, דיא דא שווייגען. פריפען ווייר אבער גענויא
דיא אוטשטענדע, וועלכע דיא אָפּפענטליכע מיינונג
אויסמאכען, זאָ מיסען ווייר צור איינזיכט געלאנגען,
דאס דער איינע שרייהאלז דענאָך ניכט זאָפיעל
וויעגט, אלס יענע הונדערט מענשען, דיא דא שווי־
גען. אונד אינטטען דער ביטטערען קעפפע דיע־
זעס לעטצטען אהרעס האבע איך מיר דיא מהע
גענאָמען, הערויסצופינדען, וואָ אונד וואָרין דיא
אָפּפענטליכע מיינונג אין דיעזער בלוטשולד פראגע
בעשטעהט. אויך פאנד אין אונגארן איינינע דוטצענד
לייטע, דיא מיט הענדען אונד פיסען שטאמפפטען
אונד שריען אין דיא וועלט, אין דען צייטונגען אונד
איבעראלל דען ריטועלען מאָרד פערקינדעטען,
דיעזע פראגע זעלבסט אין דאס פאראלמענט הינייג־
פהרטען. אללין דיא נאציאָן, דאס אונג רישע
פאָלק האבע איך פאָר דען עלענדען קאָרען דער
בלוטשולד געשפאנגט, ניע אונד נידגענדס, זעלבסט
אין מ.־עסלאר ניכט געזעהען.

עס זינד וואָהל איינינע קראוואללמאכער אן
דער שפיטצע געוועזען, וועלכע דיא שרעקענס־
הערשאפט געפיהרט, דאס פאָלק זעלבסט יעדאָך
האט ניכט מהייל דאראן; דענן העטטע עס דאראן
גענלויבט, ווערע עס דאפאָן איבערצייגט געוועזען,
דאנן ווירדע עס — וויא דער הערר אָבערשטאאטס־
אנוואלט קאָזמא זיינע־ציט זאגטע — מיט דען פאר
עלענדען יודען, וועלכע זיך אין מ.־עסלאר אונד אוס־
געבונג פאָרפאנדען, לעגנסט קוריצען פראָצעס גע־
מאכט האבען אונד מאן העטטע מיט איהנען ניכט
40 טאגע לאנג שלוספערהאנדלונג געהאלטען. מיך
האט דאס דאהער ניכט געלייטעט; דיעזער זאָגע־
נאגנטען אָפּפענטליכען מיינונג: צוליעבע וואָללטע
איך דאס צירקוסשפיעל דער פערהאנדלונג ניכט
מיטשפיעלען, זאָגדערן אלס איך נאך נירעדהאזא
קאם, צו דער ציט, דא איך נאך דעם געזעטצע דאס
רעכט האטטע, מיט מיינען קליענטען צו פערקעה־
רען אונד שארף, בוקסבוים אונד וואָללנער איבער
דיא זאכע אויפצוקלערען, דא זאגטע איך איהנען,
וואס דאס זייא איינע שלוספערהאנדלונג אונד וואס
זיא בעדייטע. איך קלערטע זיא אויף, דאס עס איה
נען צושטענדע אונד איך דאס רעכט העטטע, גע־
נען דען דיא שלוספערהאנדלונג אנאָרדענענדען בע־
שלוס אן דיא שטרעננע גערעכטיגקייט דער האָהע־
רען גערעכטע צו אפעללירען; אבער יעדער מיינער
קליענטען שפראָך: „ווייר וואָללען ליע־
בערנאָך איינינע מאָנאטע לענ־
גער ליידען, אבער איך ווילל
פאָר דעם גערעכטסהאָפע, פאָר
דער גאנצען וועלט ווייסען,
ווער אונד וועסען מאן אונס
בעשולדיגט; איך ווילל, דאס
דיעזעס קינד, דאס מאן אבגע־
ריכטעט האט, מיר עס אינס גע־
זיכט זאגע; איך ווילל אנגע־
זיכט נעגען אנגעזיכט מיינעס
קינדע געגענאיבערשטעהען.“
זאָ שפראכען זיא.

אום איהרעטווילען ווילליגטע איך נעגען מיי־
נע איבערצייגונג דאריין, דאס דיא אנאנקלאגע־
שטאנדזעטצונג ערפאָלגע, אהגע דאכס דאס רעכט
דער אפעללאציאָן אין אנשפרוך נענאָמטען
וואורדע. — זאָ נעשאה עס אויך; דיא פערהאנדלונג
וואורדע אבגעהאלטען אונד אויך איך מיס מיך דא־
ריין פינען, דאטט דיא גרונדלאָזיגקייט דער בלוט־
בעשולדיגונג קלאר וויא דער טאג צו טאג טרעטע.

האָהער געריכטסהאָף! אלס איך דיא זאכע
צום ערסטען מאלע אין דיא האנד נאדם אונד צו
שטודירען בענאָגנען האבע דיא פראגע, וואס וואָהל
דער גרונד, דיא אורזאכע דער טהאט געוועזען זייא,
דער גרונד צו דיעזער טהאט פעהלטע דאמאלס אונד
פעהלט נאָך הייטע. — עס גיעבט וואָהל טהעטער,
אבער איינע טהאט ניבט עס ניכט, דענן דיא בלוט־
בעשולדיגונג איזט קיינע אורזאכע צו דיעזער טהאט.
ווייר שטעהען דאהער פאר איינער אנקלאגע, וואָ עס
טהעטער ניבט אבער דער טהאטבעשטאנד פעהלט
— עס איזט נאר קיינע שפור פאָן איינעס בענאגנע־
נען מאָרד פאָרהאנדען. וויא קאָמטט עס אבער, דאס
איין געריכטסהאָף, דער דאָך שליעסליך צור פאמי־
ליע איינער ציוויליזירטען נאציאָן געהאָרט, בייא
וועלכעם ערהאבענע אונד עדרליכע ריכטער פונגי־
רען, דיא דאָך ערפאהרענע לייטע זינד, זיך מיט איי־
נער זאכע בעפאסטען, דיא וועדער איינען גענע־
שטאנד, נאָך איינען גרונד האט. וואָצו בעשעפטיג־
טען זיך דיעזע מיט דער זאכע, דיא זאָגאר דיא אויס
מערקזאמקייט דער גאנצען וועלט אויף זיך לענקטע,
דער גרונד דער אונטערזוכונג לייגט אין דעם, דאס
טהאטזעכליך עסטער שאָלימאָשי פערשוואונדען
איזט. לאנגע, יא זעהר לאנגע האבע אויך איך גע־
גלויבט, דאס עסטער שאָלימאָשי ניכט טאָד איזט,
דאס זיא איר־גענד אונטער פערוואנדטען לעבט, אונד
שפעטער אויפגעפונדען וועדען ווירד.

עס קאם דיא נאכריכט, עסטער לעבט, זיא
דיענט בייס גייסטליכען אין סטראָפקוי. זאָפאָרט
מאכטע זיך איין אונגליקזעליגער יודע אויף דיא ריי־
זע פארט הין אויף איינענע כאָסטען, אום צו ערפאה־
רען, אָב עס וואהר איזט. — קערקער וואר
יין לאָהן!

עס קאָמטט אוס נאנאש דיא נאכריכט, דאָרט
איזט בעשטיטמט דיא עסטער. דיא יודען קאָמטען
אין עסלאר צוזאמטען, וואָללען דאס געפונדענע
מעדכען זעהען, דערענטוועגען זאָ פיעלע יודען זאָ
ביטטערעס עלענד ערלידען מוסטען. דיא געפאהר
קאם פיר דיא יודען, זיא וואורדען איינגעשפערט,
אונטער איזיכט געשטעללט, פערדעכטיגט. דאס
צוואמטענשאארען דער יודען; דאס אוס נאנאש
קאָמטענדע מעדכען צו זעהען האט איהנען ביטערע
ליידען פעראורזאכט. עסטער שאָלימאָשי איזט ניכט
אן יענעס טאגע פערשוואונדען, זיא איזט איהרעס
לעבענס פערלוסטיג געוואָרדען, דאס איזט בעוויי־
זען. אויף וועלכע אָרט זיא דען טאָד געפונדען, דאס
קאָנטע ניכט ערפאָרשט ווערדען. דאס זיא ערמאָר־
דעט וואָרדען ווערע, פערמאג גיטמאנד צו בעוויזען.
דאס דיעזע אנגעקלאגטען זיא ערמאָרדעט העטטען,
דאס קאנן שאָן גאר ניכט בעוויזען ווערדען. זיא
איזט פערשוואונדען אונד געשטאָרבען, אונד דעג־
נאָך מאכט מאן דיא יודען פעראנטוואָרטליך פיר
דאס פערשווינדען דער עסטער: וואָ איזט עסטער
שאָלימאָשי? געבעט זיא הערוים יודען! דאס איזט
דער רוף דער מוטטער, מיט וועלכען זיא זיזט בע־
גינן נאך איהרער טאָכטער זוכטע. נון בעגרייפפ איך
ניכט, וואָרום מאן עסטער פאָן דען אנגעקלאגטען
שוחטים פאָרדערט, וואָרום ניכט פאָם פירסט־פרי־
מאס פאָן אונגארן. אָדער פאָם אָבערגעשפאן דעם
סאבאָלטשער קאָמטאטעס? דיעזע מעגנער האבען
יא מעהר מאכטבעפונגנס, אלס דיא ארמען שוחטים.
איך פערמאג דאהער ניכט איינצוזעהען, וואָרום מאן
אן שארף, בוקסבוים אונד וואָללנער דיעזע פראגע
ריכטעט?

אין דער האנד דעם אונטערזוכונגס־ריכטערס
שטאנד דיא מאכט. דיא וואהרהייט צו ערפאָרשען,
דיא פאָליציא האטטע דיא מאכט. דאס רעטהזעל
צו לאָזען. דער אונטערזוכונגסריכטער פערשטאנד
עס ניכט, דיא פאָליציא וואר עס ניכט אים שטאנדע.
אונד דעסהאלב מיסען דיעזע ארמען לייטע 13 מאָ־
נאטע לאנג ביטטערע האפט אבזיטצען, אונד איהרע
פאמיליען אין עלענד צוריקלאכסען!

עס איזט ניכט מיינע פפליכט דיא זאכע אויפ־
צוקלערען; מיינע פפליכט אלס פערטהיידיגער איזט,
דיא אנגעקלאגטען צו בעשטיטצען, נאכצואוויזען,
דאס דיא נענען דיא ערהאבענע אנקלאגע פאָלל־
קאָמטען גרונדלאָז איזט — דיעס איזט אונס געלונ־
גען; אבער דענאָך האבען ווייר אונס בעמיהט, דאס
רעטהזעל צו לאָזען. אבער ניכט עטווא דאמיט דיא
אנגעקלאגטען פריינגעשפראָבען ווערדען, דענן דיא
ווערדען אהגעדיעס פריינגעשפראָבען ווערדען. אבער
דיעענינגען, וועלכע אבערגלייביש זינד, אן העקסע־
ריין גלייבען, אן בלוטגעברויך. דיעזען מיסען ווייר
דיא גיפטינען צעהגע דעס אבערגלוביבענס הערוים־
ברעכען — דעסהאלב איזט עס נאָטהיג, דיא נעהע־
רען אומשטענדע דעס פערשווינדענס צו ערפאָר־
שען. —

דער הערר אדוואָקאט סאלאי מאכט אונס דען
פאָרוואורף, דאס ווייר ניכט בעשפרעכט זינד דען
אָביעקטיוען טהאטבעשטאנד הערצושטעללען, זאָג־
דערן דיא נענען דיא אנגעקלאגטען פאָרגעבראָכ־
טען בעוויזע אבצושוועכען. דאס איזט יא עבען אלס
פריוואטקלעגער זיינע זאכע. עס ווערע יא פפליכט
דעם הערען פריוואטקלעגערס געוועזען, צו זאגען:
„עס איזט איין מאָרד געשעהען, דא איזט דיא אָפּ־
פענע וואונדע אם האלזע; עס איזט איין מאָרד גע־
שעהען, דא זינד דיא גלויבווירדיגען אונד פערלעס־
ליכען צייגען דאפיר; עס איזט איין מאָרד געשע־
הען, דא איזט דאס זעלבסטבעקענטניס דער אנגע־
קלאגטען!

אללין אָהגע דען גענענשטאנד דעם מאָרדעס
הערפאָרצוטרעטען מיט איינער מאָרדקלאגע, וויא
עס דער הערר פריוואטקלעגער געטהאן, דאס איזט
איין רעכטספערפאהרען, וויא איך עבען זאָלכעס נאָך
ניע ערלעבט האבע.